

Prins Hendrikstraat 3b, Aalst, gemeente Zaltbommel

Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

G.P.A.M. Nieuwlaat

Colofon

ADC Rapport 5286

Prins Hendrikstraat 3b, Aalst, gemeente Zaltbommel

Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

Auteur : G.P.A.M. Nieuwlaat

In opdracht van: Buro Kours

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 26 november 2020

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: concept

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:

B. Jansen

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten

Postbus 1513

3800 BM Amersfoort

Tel. 033-299 81 81

E-mail info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding en administratieve gegevens	6
2 Bureauonderzoek	8
2.1 Doelstelling en vraagstelling	8
2.2 Methodiek	8
2.3 Resultaten	8
2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie	10
3 Inventariserend Veldonderzoek	12
3.1 Plan van Aanpak	12
3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	13
3.3 Conclusies	13
4 Aanbeveling	15
Literatuur	16
Geraadpleegde websites	17
Lijst van afbeeldingen en tabellen	18
 Bijlage 1 Boorgegevens	

Samenvatting

In opdracht van Buro Kours heeft ADC ArcheoProjecten in oktober 2020 een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd aan de Prins Hendrikstraat 3b te Aalst, gemeente Zaltbommel.

Op basis van het bureauonderzoek gold een middelhoge tot hoge verwachting voor sporen uit de Bronstijd tot de Nieuwe Tijd. Deze verwachting gold voor de naar verwachting aanwezige intacte oeverafzettingen van de Zaltbommel-Nederhemert stroomgordel.

Teneinde deze verwachting te toetsen en aan te vullen is in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd.

Uit dit onderzoek blijkt dat het plangebied bestaat uit onverstoorde rivierafzettingen van de Zaltbommel-Nederhemert. De afzettingen van deze stroomgordel worden afgedekt door een laag komklei. De bovengrond bestaat uit verstoorde zandig klei. Deze zandige klei betreft waarschijnlijk sediment van de Afgedamde Maas. De verstoring kan worden toegewezen aan het gebruik van het perceel als boomgaard, zoals dit al op de kadastrale minuut van 1832 is aangegeven. De verstoring reikt tot een diepte van 70 cm –mv in het zuidelijk deel van het plangebied, 90 cm –mv in het centrale deel, en loopt op naar 50 cm -mv in het noordoostelijk deel van het plangebied. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor een middeleeuwse huisterp. Op basis van de verstoorde bovengrond en het ontbreken van aanwijzingen voor middeleeuwse en of nieuwe tijdse bewoning kan de verwachting voor deze periode naar beneden worden bijgesteld.

De verwachting voor de oeverafzettingen van de Zaltbommel-Nederhemert stroomgordel dient op basis van de resultaten van de boringen gehandhaafd te blijven.

De geplande werkzaamheden op het perceel bestaan uit het ophogen van het terrein, waarop een woonhuis en bijgebouw worden gerealiseerd. Er is geen kelder gepland. Afhankelijk van de dikte van de aan te brengen ophoging, en de constructie van de fundering zal deze mogelijk de intacte bodem verstoren. De geplande palen waarop de fundering wordt geplaatst zullen eventueel aanwezige archeologische lagen slechts zeer beperkt verstoren.

ADC ArcheoProjecten adviseert om een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van een karterend booronderzoek naar eventuele bewoningsporen in de top van de oeverafzettingen van de Zaltbommel-Nederhemert stroomgordel. Het doel van dit onderzoek is het systematisch onderzoeken van het plangebied op het voorkomen van één of meerdere typen archeologische vindplaatsen. Indien de fundering niet tot in de onverstoorte bodem wordt aangelegd is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een Plan van Aanpak (PvA).

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Afkorting	Tijd in jaren
Nieuwe tijd:	NT	1500 - heden
Middeleeuwen:	XME	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	LME	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	VME	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	ROM	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	ROML	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	ROMM	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	ROMV	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	IJZ	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	IJZL	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	IJZM	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	IJZV	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	BRONS	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	BRONSL	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	BRONSM	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	BRONSV	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	NEO	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	NEOL	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	NEOM	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	NEOV	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	MESO	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	MESOL	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	MESOM	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	MESOV	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	PALEO	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	PALEOL	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	PALEOM	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	PALEOV	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding en administratieve gegevens

In opdracht van Buro Kours heeft ADC ArcheoProjecten in oktober 2020 een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd aan de Prins Hendrikstraat 3b te Aalst, gemeente Zaltbommel (afb. 1 en 2).

De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen bestemmingsplanwijziging van het plangebied naar een woonfunctie. De verstoringsdiepte is nog niet bekend al is wel bekend dat er geen kelder aangelegd wordt. De fundering zal op palen worden gezet. Het geplande te verstoren oppervlakte beslaat in totaal 340 m². Dit is verdeeld over een woonhuis en een bijgebouw.

Sinds 1 juli 2016 is de Erfgoedwet in werking getreden en is de Monumentenwet 1988 komen te vervallen. De bepalingen van een deel van de Monumentenwet zijn opgenomen in de Erfgoedwet. Het deel dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving gaat over naar de toekomstige Omgevingswet. Vooruitlopend op de datum van ingang van de Omgevingswet zijn deze artikelen te vinden in het Overgangsrecht in de Erfgoedwet, waar ze ongewijzigd van toepassing blijven zolang de Omgevingswet nog niet van kracht is. Op grond van de Erfgoedwet moeten archeologische (verwachtings)waarden gewaarborgd zijn in het bestemmingsplan. In het vigerende bestemmingsplan Buitengebied Zaltbommel, dat op 17-09-2014 door de gemeente Zaltbommel is vastgesteld, heeft het plangebied de dubbelstemming Waarde Archeologie 1.¹ Volgens de hierin opgenomen bestemmingsregels zijn de vrijstellingsgrenzen vastgesteld op 30 m² en een verstoringsdiepte van 30 cm.

Omdat de archeologische vrijstellingsgrenzen worden overschreden dient de initiatiefnemer in het kader van de bestemmingsplanwijziging een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld. In het kader van dit proces heeft het in dit rapport beschreven onderzoek plaatsgevonden.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1).² Gemeenten kunnen hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente Zaltbommel heeft voor zover bekend geen aanvullende uitvoeringskaders vastgesteld voor het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek, noch zijn deze voor dit project afzonderlijk opgesteld.³ Voor dit onderzoek zijn daarom enkel de protocollen van de vigerende KNA gevolgd.

¹ <http://www.ruimtelijkeplannen.nl/>

² SIKB 2018.

De volgende administratieve gegevens zijn van toepassing:

opdrachtgever:	Buro Kours F.G.P. Savelkouls MSc. Vught Tel.:06-46627079 E-mail:femkesavelkouls@burokours.nl
fase AMZ-cyclus:	bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek
aanleiding:	bestemmingsplanwijziging
locatie:	Prins Hendrikstraat 3b
plaats:	Aalst
gemeente:	Zaltbommel
provincie:	Gelderland
kadastrale gegevens:	gemeente Zaltbommel nummer 982
kaartblad:	44F (1:25.000)
oppervlakte plangebied:	800 m ²
coördinaten:	136.713 / 421.839 136.731 / 421.828 136.718 / 421.799 136.969 / 421.797
bevoegde overheid met contactgegevens:	Gemeente Zaltbommel Hogeweg 11 5301 LB Zaltbommel 14-0418
deskundige namens de bevoegde overheid met contactgegevens:	Omgevingsdienst Rivierenland H.J. van Oort 06-46849690 h.vanOort@ODRivierenland.nl
goedkeuring rapport door bevoegde overheid:	
Archis-zaaknummer:	4901248100
ADC-projectcode:	4220703
auteur:	G.P.A.M. Nieuwlaat
autorisatie:	B. Jansen
periode van uitvoering:	Oktober 2020
beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort

2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en vraagstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van bureauonderzoek is het aan de hand van schriftelijke bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- *Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*
- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*

2.2 Methodiek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.1 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Tijdens het bureauonderzoek worden diverse bronnen geraadpleegd, wat leidt tot het opstellen van een gespecificeerde verwachting. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als de conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of archeologische waarden in het plangebied worden verwacht. Als dit het geval is, zal zo mogelijk de aard, de omvang, de diepteligging en de datering van deze waarden worden beschreven. Indien relevant zal de omvang worden weergegeven op een kaart.

2.3 Resultaten

2.3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied, beschrijving huidig gebruik en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

Het plangebied is gelegen in noordwesten van Aalst, gemeente Zaltbommel. Het gaat om kadastraal perceel 982, en ligt direct ten westen van de Prins Hendriklaan 3a.

Het plangebied is momenteel in gebruik als grasland.

In het kader van het onderzoek zijn gegevens met betrekking tot de aanwezigheid van ondergrondse kabels en leidingen opgevraagd bij het KLIC. Uit de ontvangen gegevens blijkt dat er geen kabels of leidingen bekend zijn binnen het plangebied.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 500 m rondom het plangebied. De begrenzing van deze zone is gebaseerd op het gegeven dat hierbinnen sprake is van voldoende informatie om een uitspraak te doen over de archeologische verwachting die representatief is voor het plangebied.

2.3.2 Beschrijving van de aardwetenschappelijke waarden

In DINOloket zijn slechts enkele boringen in een straal van 500 meter rond het plangebied bekend. Deze laten echter een eenduidig beeld zien. Op basis daarvan zijn in het plangebied de volgende lithostratigrafische eenheden⁴ te verwachten:

Lithostratigrafische eenheid	Gemiddelde diepte top niveau (m t.o.v. NAP)	Omschrijving
Formatie van Echteld	0	rivierafzettingen, klei
Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket	-2	veen
Formatie van Echteld	-3	rivierafzettingen, klei

Aan of nabij het maaiveld gelden de volgende aardwetenschappelijke gegevens:

Bron	Informatie
geomorfologie ⁵	Stroomrug, 3B44
bodemkunde ⁶	rivierklei, Rn95A
grondwatertrap	VI
Meandergordelkaart	Zaltbommel-Nederhemert, 2870-2210 v. Chr.
Paleogeografische kaart	Veenvlakte (5500-1500 v. Chr.), gevolgd door rivierlakte (500 v. Chr – 800 n. Chr., waarna deze bedijkt is (v.a. 1250 n. Chr. Dateringen zeer grof, daarom wordt de datering van de Meandergordelkaart aangehouden.

2.3.3 Beschrijving van bekende archeologische waarden

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld (zie afbeelding 3):

Rijksmonument/ AMK-terrein ⁷	Omschrijving	Datering ⁸	Opmerking
4285	huisterp	LME	

Archis 3 zaakidentificatie	Omschrijving	Datering ⁹	Opmerking
3207610100	Bot, bouw materiaal, keramiek	ROM-NT	Aangetroffen in ophogingspakket
2934106100	Keramiek en aardewerk	ME	oppervlaktevondst
2242699100	Bouw materiaal, afval, keramiek	NT	Aangetroffen in ophogingspakket
2237133100	Dierlijk bot, baksteen, houtschool	PA-NT	Aangetroffen in bovenste ophogingspakket, houtschool in intacte bodem.
2148577100	Keramiek	NEO-NT	
2159706100	Draadfibula, aardewerk, gesp	ROM-LME- C	Uit verschillende niveau's verzameld.

Archis 3 zaakidentificatie	Soort onderzoek	Resultaat	Advies
-------------------------------	-----------------	-----------	--------

⁴ DINOloket.nl

⁵ Geomorfologische kaart

⁶ Bodemkaart

⁷ Sinds 2014 wordt de Archeologische Monumentenkaart niet meer bijgehouden door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De huidige AMK moet daarom als een statisch bestand worden beschouwd.

⁸ Voor een verklaring van de afkortingen, zie tabel 1.

⁹ Voor een verklaring van de afkortingen, zie tabel 1.

Archis 3 zaakidentificatie	Soort onderzoek	Resultaat	Advies
3207610100	booronderzoek	Vondsten in ophogingslaag wijzen op mogelijk intacte middeleeuwse laag onder ophoging.	Archeologische begeleiding
2934106100	kartering	kasteelterrein met gracht	n.v.t.
2242699100	Kartering en booronderzoek	Huisterp uit Nieuwe Tijd	-
2237133100	Booronderzoek	Ophogingspakket op crevasse met intacte bodem	Proefsleuven of opgraving
4679633100	Booronderzoek	Huisterp op oeverafzetting met intacte bodem	-
2341331100	Begeleiding	Afgegraven terp met weinig archeologische sporen	Geen vervolgonderzoek
2148577100	Booronderzoek	Huisterp met minstens 2 ophooglagen	Behoud in-situ, aanpassen bouwplannen
2159706100	Proefsleuven	Middeleeuwse huisterp met veel vondstmateriaal	-

Op de gemeentelijke verwachtings- en beleidsadvieskaart ligt het plangebied binnen een zone met een waarde 1 voor archeologie.¹⁰ Deze verwachting is gebaseerd op de aanwezigheid van oude woongrond met Middeleeuwse sporen op een meandergordel.

2.3.4 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en bouwhistorische waarden

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Jaartal	Historische situatie
Kadastrale minuut	1832	Boomgaard
Bonnekaart	1850	Huidig stratenpatroon aanwezig
Bonnekaart	1981	Straat langs noordgrens wordt doodlopend

Op geen van de geraadpleegde oude topografische kaarten is sprake van bebouwing in het plangebied.

2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie

De eerste, voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvraag *“Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?”* kan als volgt worden beantwoord:

Voor het hele plangebied geldt een hoge tot middelhoge verwachting voor vindplaatsen uit de periode Bronstijd tot en met de Nieuwe Tijd. Voor de gespecificeerde verwachting gelden de volgende karakteristieken:

Karakteristiek	Omschrijving
datering:	Bronstijd tot Nieuwe Tijd
complextype(n):	Nederzetting, agrarisch gebruik
landschappelijke en/of geologische context:	Op meandergordel van Zaltbommel-Nederhemert
diepteligging:	Tussen -30 en -200 m -mv
locatie:	Gehele plangebied
soort vindplaats:	Vindplaats met een archeologische laag
uiterlijke kenmerken:	Aanwezigheid van een verstoorde laag, archeologische indicatoren, intacte bodemhorizonten.
conservering:	Matige tot goede conservering, afhankelijk van de

¹⁰ Beleidskaart gemeente Zaltbommel, 2011

diepte onder het maaiveld.

wordt het archeologisch relevante niveau bedreigd n.n.b.

door de voorgenomen werkzaamheden:

De beantwoording van de tweede onderzoeksvraag "*Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*" is als volgt:

Om de kans op de aanwezigheid van archeologische resten te bepalen is vooral het verwerven van inzicht in de bodemopbouw en de mate van intactheid daarvan van belang. Geadviseerd wordt daarom een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek uit te voeren (zie hoofdstuk 3).

3 Inventariserend Veldonderzoek

3.1 Plan van Aanpak

3.1.1 Inleiding

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het toetsen en waar nodig aanvullen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting (par. 2.4). Het inventariserend veldonderzoek zal bestaan uit een verkennend booronderzoek. De werkwijze is gericht op het in kaart brengen van de bodemopbouw en het vaststellen van (grootschalige) verstoringen, waarbij tevens rekening is gehouden met aard en diepte van de geplande ingrepen. Op 09-10-20 is een Plan van Aanpak (PvA) opgesteld, waarin de werkwijze van het onderzoek is vastgelegd.

Het verkennende booronderzoek leidt tot beantwoording van de volgende onderzoeksvragen:

- *Wat is de geomorfologische situatie en de geologische en bodemkundige opbouw van het plangebied?*
- *Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?*
- *Zijn er archeologisch relevante geo(morfo)logische eenheden of lagen aanwezig in het plangebied?*
- *Zo ja, op welke diepte ten opzichte van maaiveld en NAP?*
- *Alhoewel niet het doel van een verkennend booronderzoek, zijn er desondanks toch archeologische indicatoren aangetroffen?*

Zo ja:

- *Op welke diepte ten opzichte van maaiveld en NAP zijn deze archeologische indicatoren aangetroffen?*
- *Wat is de horizontaal ruimtelijke spreiding van deze archeologische indicatoren?*
- *Wat is de aard en ouderdom van deze indicatoren?*
- *In welk opzicht kan op basis van het veldonderzoek de archeologische verwachting worden bijgesteld?*
- *In hoeverre worden de (mogelijk aanwezige) archeologische waarden bedreigd door toekomstige planontwikkeling?*
- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*

3.1.2 Uitvoeringsplan veldwerkzaamheden

Voor het beantwoorden van de in par. 3.1.1 genoemde onderzoeksvragen is de volgende onderzoeksmethode toegepast:

aantal boringen:	5
boorgrid:	geen
diepte boringen:	2 m -mv
boormethode:	Edelmanboor met diameter 7 cm en zuigerboor met diameter 5 cm (handmatig)
bemonstering:	versnijden en/of verbrokkelen

De lithologische en bodemkundige kenmerken van de boringen zijn beschreven conform respectievelijk NEN 5104¹¹ en het Systeem voor de bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus¹² en vastgelegd middels het invoerprogramma Deborah. De X- en Y-coördinaten en de maaiveldhoogtes zijn ingemeten met een GPS met een nauwkeurigheid van 1 cm.

Hoewel een verkennend booronderzoek niet als primair doel het opsporen van archeologische vindplaatsen en indicatoren heeft, zullen eventuele archeologische vondsten wel worden verzameld en (indien mogelijk) worden gedetermineerd.

¹¹ Bosch 2005; Nederlands Normalisatie-Instituut 1989.

¹² De Bakker 1989.

3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.2.1 Lithologische beschrijving

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 8. De boorgegevens worden gepresenteerd in bijlage 1., en zijn in de onderstaande tabel schematisch weergegeven.

Pakket	Diepte (cm –mv)	Omschrijving	Interpretatie
1	0-25	matig zandige klei, puinhoudend.	bouwvoor
2	25-70	zwak zandige klei, kalkhoudend, ijzervlekken en plantenresten	verstoord pakket, bioturbatie
3	70-100	Matig siltige of zwak zandige klei, kalkloos of kalkrijk	Komafzettingen, lokaal verstoord
4	100-120	Matig siltige klei, kalkloos	Komafzettingen
5	120-140	Sterk siltige zand of klei, kalkrijk met zand- of kleilagen	Geulafzettingen en/of oeverafzettingen
6	140-200	Zwak tot matig siltige zand, kalkarm tot kalkrijk	beddingafzettingen

Er zijn enkele afwijkingen op de hierboven schematisch weergegeven bodemopbouw. Zo is de bovengrond in boring 4 verstoord tot op de komafzettingen op een diepte van 55 cm –mv. In boring 3 is sprake van een donker grijs pakket sterk humeuze klei. Dit pakket kan een laklaag betreffen of een oude sloot. Dit niveau bevindt zich op geulafzettingen. In het bovenste deel van het humeuze pakket is sprake van zandbrokken, hetgeen een aanwijzing voor een oude slootvulling.. In boring 5 is een zeer siltige kalkrijke zandlaag aanwezig op de komafzettingen.

3.2.2 Archeologische indicatoren

Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen tijdens het onderzoek.

3.2.3 Interpretatie

Het landschap lijkt overeen te komen met het beeld dat tijdens het bureauonderzoek naar voren is gekomen. In het plangebied is geen bebouwing bekend, en deze is niet aangetroffen. Wel zijn rivierafzettingen aangetroffen die onderdeel zijn van de Zaltbommel-Nederhemert stroomgordel. De afzettingen van deze stroomgordel worden afgedekt door een laag komklei. De bovengrond bestaat uit zandig klei. Deze zandige klei betreft waarschijnlijk sediment dat vanuit de Afdamde Maas over het gebied is afgezet. Het zandige sediment dat in boring 5 direct op de komafzettingen is aangetroffen kan een uitloper van een crevasse betreffen. Aangezien de bodemopbouw redelijk uniform is en er alleen in boring 3 sprake is van een sterk humeuze laag op de geulafzettingen, ligt het voor de hand dat dit niveau verband houdt met een oude sloot en geen laklaag betreft. De verstoorde bovengrond kan worden toegewezen aan het gebruik van het perceel als boomgaard, zoals dit al op de kadastrale minuut van 1832 is aangegeven. De verstoring reikt tot een diepte van 70 cm –mv in het zuidelijk deel van het plangebied, 90 cm –mv in het centrale deel, en loopt op naar 50 cm -mv in het noordoostelijk deel van het plangebied. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor een middeleeuwse huisterp. De vondst van een Romeinse fibula 100 meter ten zuiden van het huidige plangebied (Archisnummer 2159706100) toont aan dat ook voor de middeleeuwen bewoning mogelijk was in de directe omgeving van het plangebied.

3.3 Conclusies

De in paragraaf 3.1.1 gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

- *Wat is de geomorfologische situatie en de geologische en bodemkundige opbouw van het plangebied?*
De bodem in het plangebied bestaat uit rivierafzettingen van de Zaltbommel-Nederhemert. De bodemopbouw bestaat, van onder naar boven gezien, uit beddingafzettingen waarop een dunne laag geul- of oeverafzettingen zichtbaar zijn. Hierop is komklei afgezet. De komafzettingen worden afgedekt door een pakket zandige klei, waarschijnlijk afkomstig

van de Afgedamde Maas. De top van dit pakket oever / crevasse-afzettingen is verstoord door de aanwezigheid van een boomgaard in de Nieuwe Tijd.

- *Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?*
De bovenste bodemlagen zijn verstoord door de aanwezigheid van een boomgaard in het plangebied. Deze boomgaard staat op de kadastrale minuut van 1832 aangegeven. De verstoring reikt tot een diepte van 70 cm –mv in het zuidelijk deel van het plangebied, 90 cm –mv in het centrale deel, en loopt op naar 50 cm -mv in het noordoostelijk deel van het plangebied.
- *Zijn er archeologisch relevante geo(morfo)logische eenheden of lagen aanwezig in het plangebied?*
Er is sprake van onverstoorde komafzettingen op oeverafzettingen. Hierin kunnen archeologische sporen en vondsten aanwezig zijn.
- *Zo ja, op welke diepte ten opzichte van maaiveld en NAP?*
De top van de komafzettingen ligt tussen 0,5 – 1,20 m –mv.. De top van de oeverafzettingen bevindt zich circa 20 cm dieper (rond 0,4 – 0,0 m NAP)
- *Alhoewel niet het doel van een verkennend booronderzoek, zijn er desondanks toch archeologische indicatoren aangetroffen?*
Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen tijdens het onderzoek.
- *In welk opzicht kan op basis van het veldonderzoek de archeologische verwachting worden bijgesteld?*
De archeologische verwachting binnen het plangebied hoeft ten aanzien van de oeverafzettingen van de Zaltbommel-Nederhemert stroomgordel niet te worden bijgesteld. Voor archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd kan de verwachting op basis van de verstoring van de bovengrond en het ontbreken van aanwijzingen voor een woonterp naar laag worden bijgesteld.
- *In hoeverre worden de (mogelijk aanwezige) archeologische waarden bedreigd door toekomstige planontwikkeling?*
De verstoringsdiepte van de geplande ontwikkeling is nog niet bekend. Het is onduidelijk of eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord worden. Voorafgaand aan de bouw wordt het perceel opgehoogd, en de bovenste 50-90 cm binnen het plangebied zijn verstoord. Als de fundering niet beneden dit niveau wordt aangelegd zal een eventueel archeologisch niveau niet worden verstoord.
- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*
Er wordt geadviseerd binnen het plangebied een karterend booronderzoek uit te voeren als de geplande ontwikkelingen binnen het plangebied tot in de oeverafzettingen van de Zaltbommel-Nederhemert stroomgordel reiken en daarmee een bedreiging vormen voor de daarin eventueel aanwezige archeologische resten.

4 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van een karterend booronderzoek. Het doel van dit onderzoek is het systematisch onderzoeken van de intacte oeverafzettingen in het plangebied op het voorkomen van één of meerdere typen archeologische vindplaatsen. Indien de fundering niet tot in de onverstoorde bodem wordt aangelegd is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een Plan van Aanpak (PvA).

Wij wijzen erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Literatuur

- Alterra**, 2008: *Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000; Landsdekkend digitaal bestand*.
- Alterra**, 2014: *Bodemkaart van Nederland 1:50.000; Landsdekkend digitaal bestand*.
- Bakker, H. de, J. Schelling, D.J. Brus & C. van Wallenburg**, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland : de hogere niveaus*. Wageningen.
- Bosch, J.H.A.**, 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport NITG 05-043-A).
- Cohen, K.M., E. Stouthamer, H.J. Pierik & A.H. Geurts**, 2012: *Digitaal Basisbestand Paleogeografie van de Rijn-Maas Delta*. Utrecht.
- RAAP** 2011. Cultuurhistorische inventarisatie en archeologiebeleid gemeente Zaltbommel, kaartbijlage 1 en 3.
- Groenewoudt, B.J.**, 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 17).
- Kars, H. & A. Smit** (red.), 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies 1).
- Normalisatie-Instituut, Nederlands**, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.
- SIKB**, 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA)*. Gouda.
- TNO**, 2013: *Lithostratigrafische Nomenclator van de Ondiepe Ondergrond, versie 2013*.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen & M. Verbruggen**, 2012: *Leidraad inventariserend veldonderzoek*. Gouda (SIKB uitgave, geactualiseerde versie).

Geraadpleegde websites

<http://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>

<https://archis.cultureelerfgoed.nl/>

<https://bagviewer.kadaster.nl>

<https://easy.dans.knaw.nl>

<https://www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens>

<https://www.kadaster.nl/>

<http://www.bodemloket.nl>

<http://www.ruimtelijkeplannen.nl>

<http://www.topotijdreis.nl>

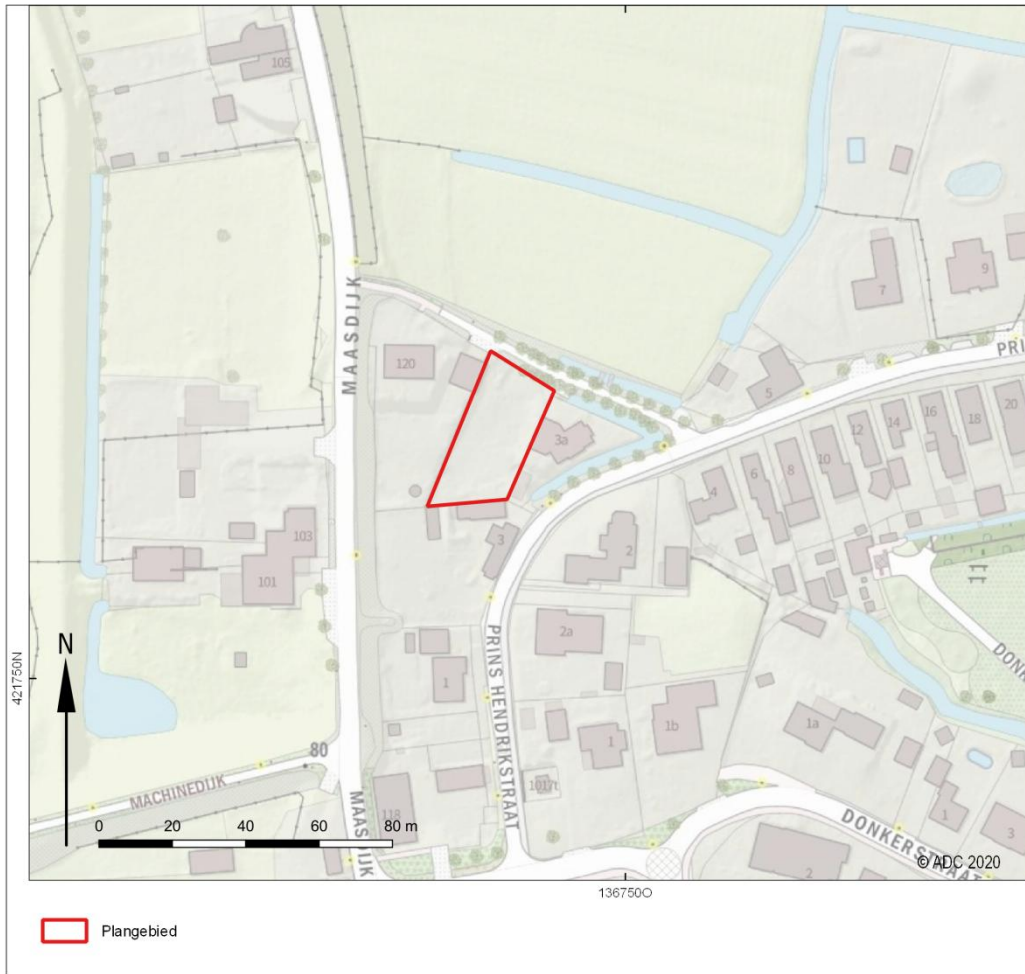
Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
- Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
- Afb. 3 Gemeentelijke beleidsadvieskaart, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
- Afb. 4 Locatie van het plangebied op de bodemkaart
- Afb. 5 Locatie van het plangebied op de geomorfologische kaart.
- Afb. 6 Locatie van het plangebied op de meandergordelkaart.
- Afb. 7 Locatie van het plangebied op verschillende topografische kaarten.
- Afb. 8 Locatie van de boringen.

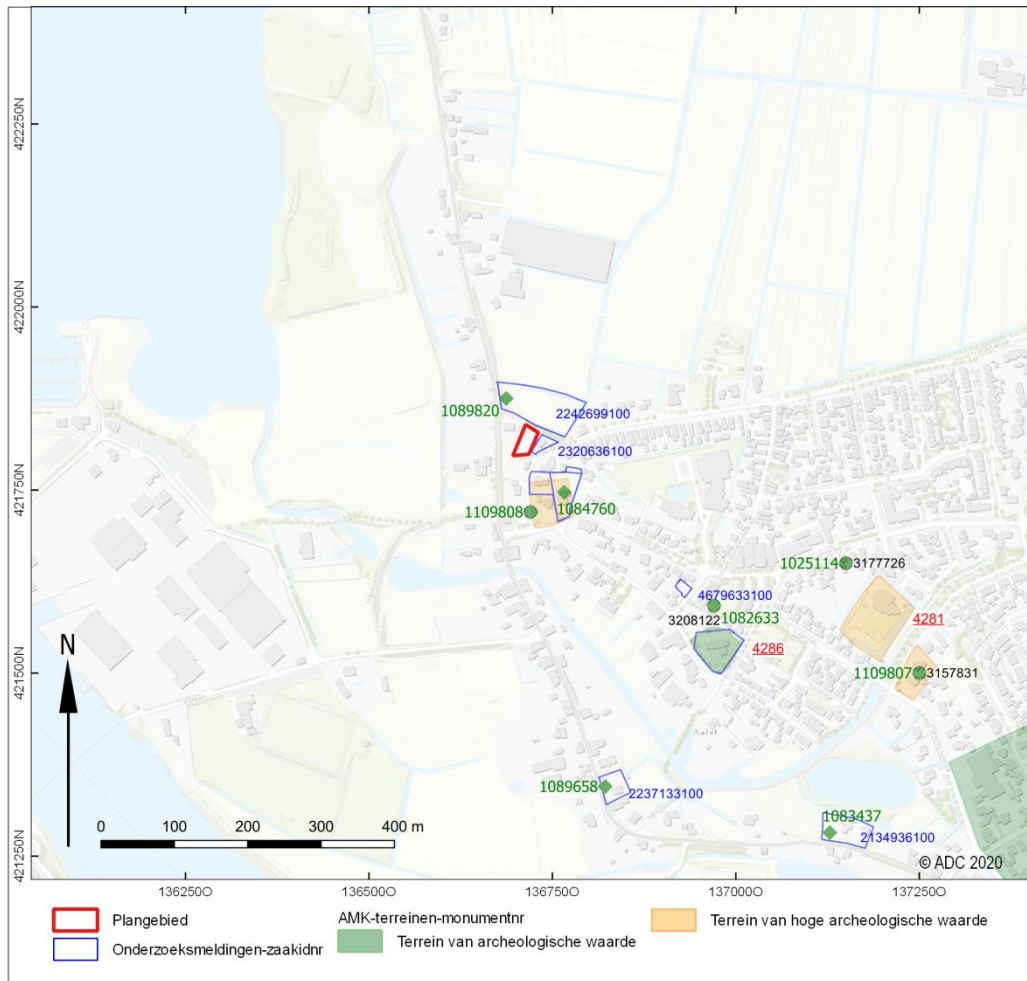
Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

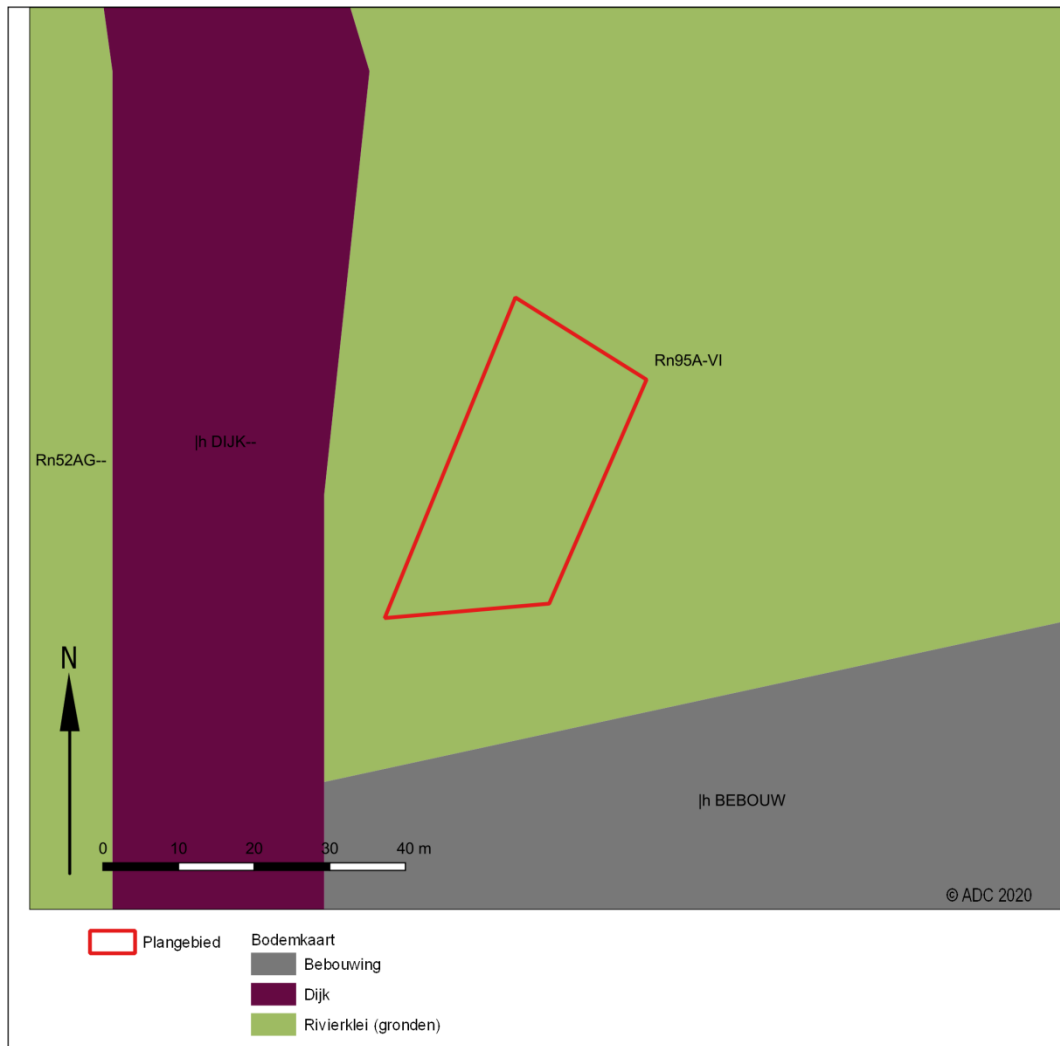
Afb. 1 Locatie van het plangebied

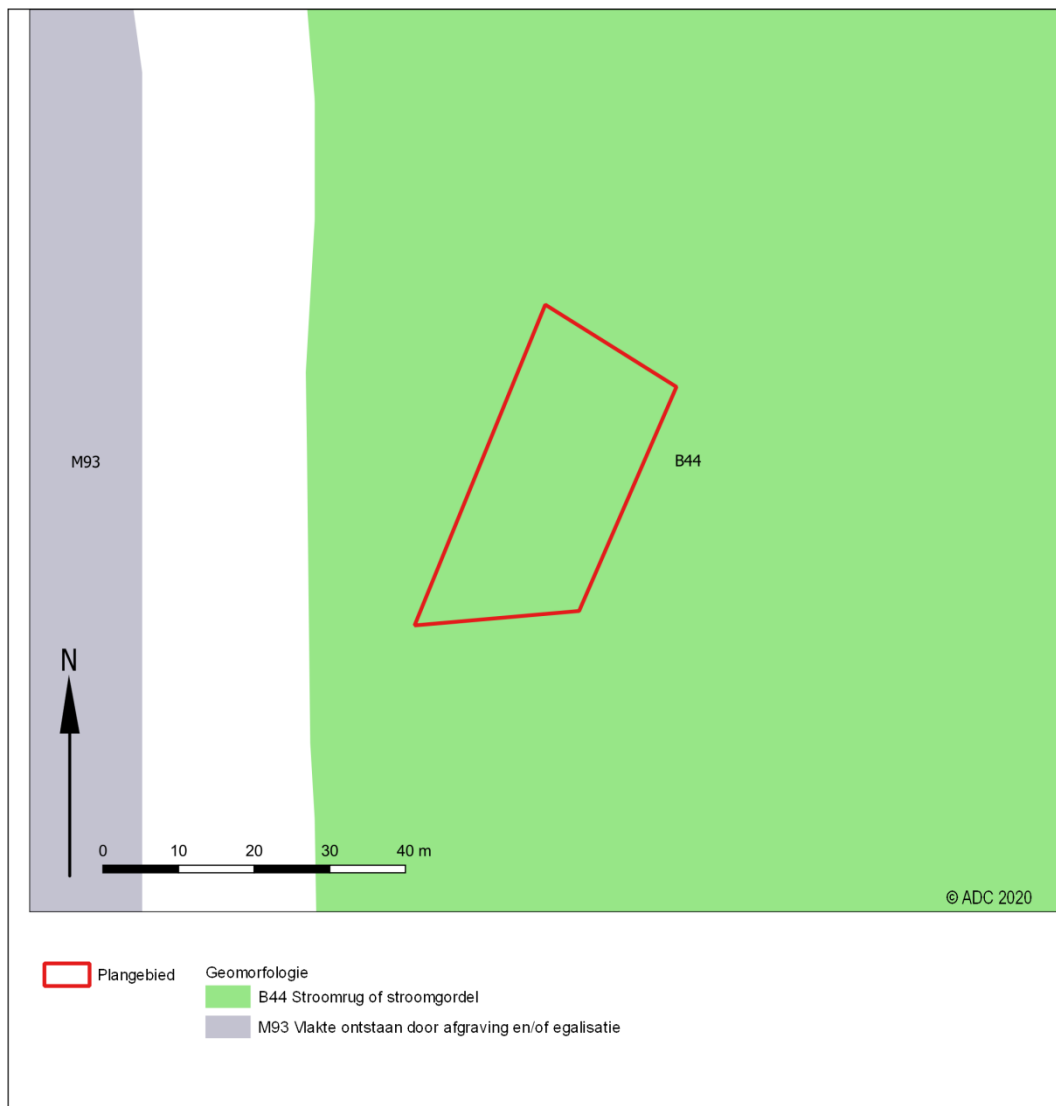
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

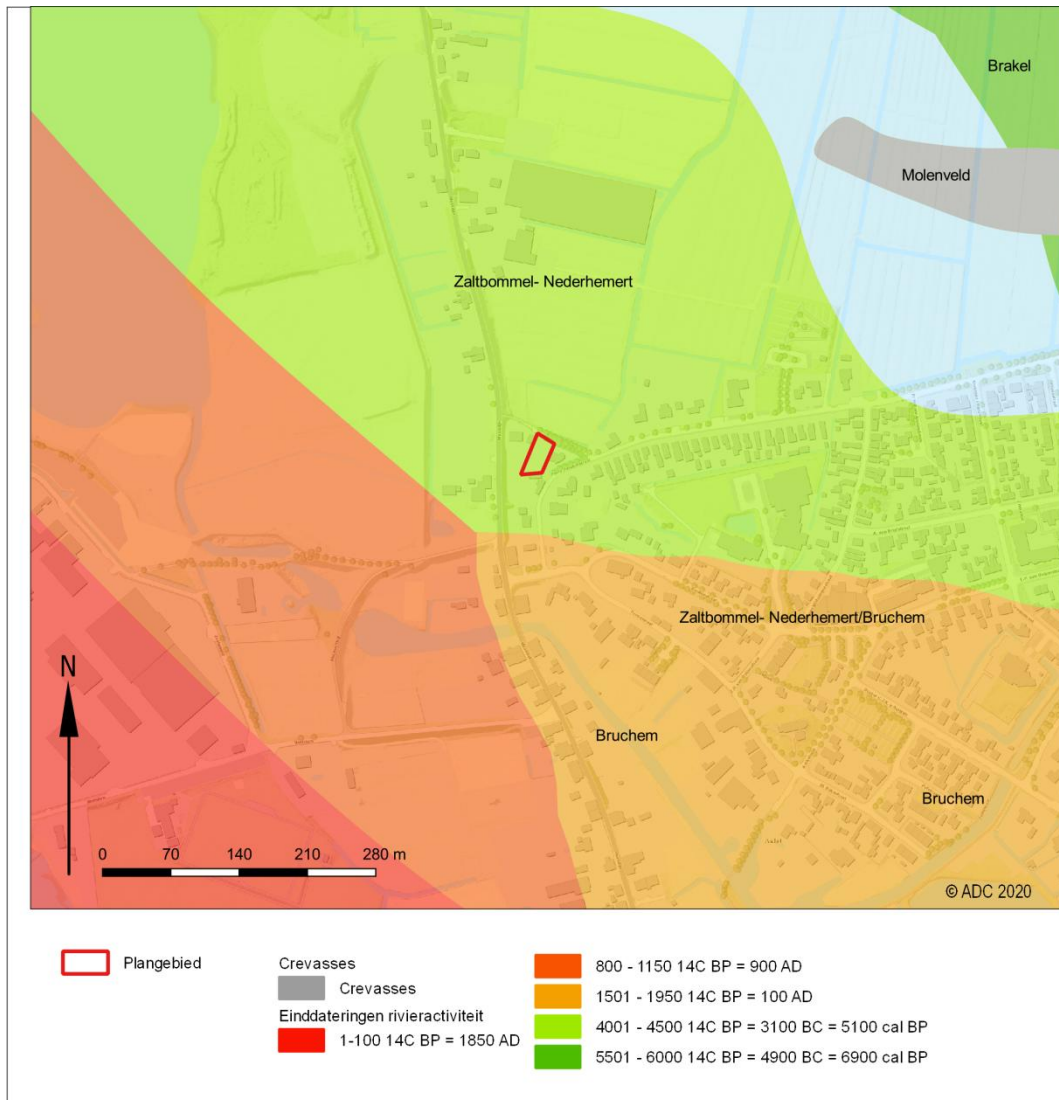
Afb. 3 Gemeentelijke beleidsadvieskaart, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Afb. 4 Locatie van het plangebied op de bodemkaart

Afb. 5 Locatie van het plangebied op de geomorfologische kaart.

Afb. 6 Locatie van het plangebied op de meandergordelkaart.

Bonnekaart 1850

Bonnekaart 1924

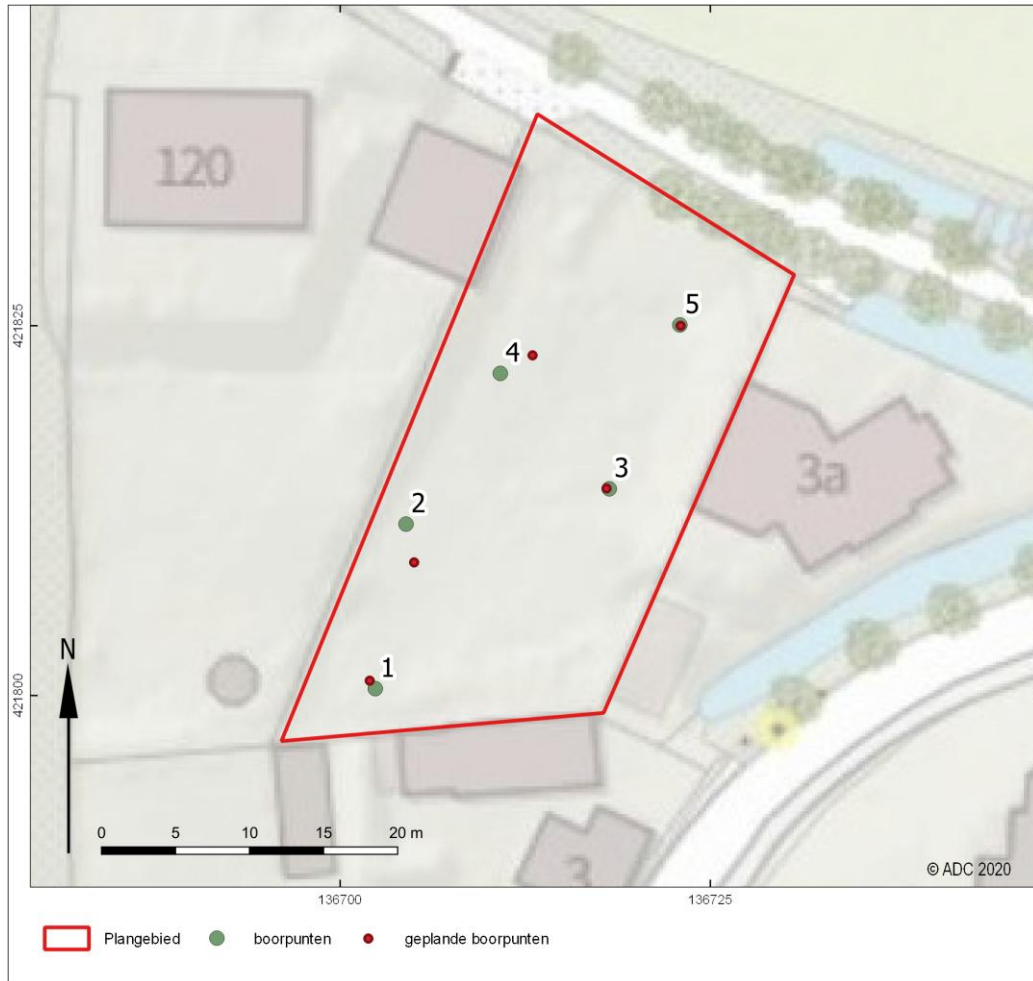
Topografische kaart 1975

Topografische kaart 1981

© ADC 2020

Afb. 7 Locatie van het plangebied op verschillende topografische kaarten.

Afb. 8 Locatie van de boringen.

Gemeente Zaltbommel

Selectiebesluit archeologische monumentenzorg, 30 november 2020

SELECTIEBESLUIT ARCHEOLOGISCHE MONUMENTENZORG

Archeologisch Inventariserend Veldonderzoek (Verkennend en karterend booronderzoek)

[Prins Hendrikstraat 3b, Aalst](#), gemeente Zaltbommel

	Naam	Afdeling/bedrijf	Datum	Paraaf
Opsteller				
Controle gemeente Zaltbommel	Mw. C.M.A. Sanders	Medewerker monumenten- zorg en archeologie	30-11-2020	

1. Inleiding

In het kader van geplande ontwikkelingen heeft ADC ArcheoProjecten een verkennend en karterend booronderzoek uitgevoerd in plangebied Prins Hendrikstraat 3b in Aalst, gemeente Zaltbommel. De gemeente Zaltbommel is als bevoegd gezag gevraagd het rapport te beoordelen en een selectiebesluit op te stellen.

1.1 Het plangebied

Het plangebied bestaat hoofdzakelijk uit grasland (onbebouwd) en heeft een oppervlak van 800 m². Voor de locatie en exacte begrenzing van het plangebied wordt verwezen naar het beoordeelde rapport van ADC ArcheoProjecten (*Prins Hendrikstraat 3b, Aalst, gemeente Zaltbommel Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek, Amersfoort 26 november 2020*).

1.2 Aard van de bedreiging

De geplande ontwikkeling betreft het bouwen van een woning. De geplande ingrepen zullen naar verwachting dieper reiken dan 30 cm -mv en kunnen een bedreiging vormen voor eventueel aanwezige archeologische waarden.

1.3 Beleidskader

Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Zaltbommel valt het plangebied overwegend binnen de categorie 'Waarde-archeologie 1'. Conform het gemeentelijk beleid moet in deze gebieden voor bodemingrepen groter dan 30 m² en dieper dan 30 cm -mv een archeologisch onderzoek worden uitgevoerd.

2. Archeologisch onderzoek

Door ADC ArcheoProjecten is in oktober 2020 een archeologisch verkennend en karterend booronderzoek uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn vastgelegd in het rapport:

- *Prins Hendrikstraat 3b, Aalst, gemeente Zaltbommel Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek, Amersfoort 26 november 2020*).

2.1 Onderzoeksmethode

Het onderzoek bestond uit een verkennend en een karterend booronderzoek. Tijdens het booronderzoek zijn 5 boringen geplaatst.

2.2 Conclusie onderzoek (verkort)

Tijdens het verkennend booronderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Wel is er sprake van onverstoorde komafzettingen en oeverafzettingen waarin archeologische sporen en vondsten aanwezig kunnen zijn.

2.3 Advies ADC ArcheoProjecten

Op basis van de resultaten van het verkennend en karterend booronderzoek wordt geadviseerd om vervolgonderzoek te laten uitvoeren in de vorm van een karterend booronderzoek. Indien de fundering niet tot in de onverstoorde bodem wordt aangelegd wordt vervolgonderzoek niet noodzakelijk geacht.

3. Beoordeling rapportage door de gemeente Zaltbommel

Het conceptrapport biedt voldoende informatie om tot een selectiebesluit te komen.

3.1 Selectiebesluit gemeente Zaltbommel

Op basis van het archeologisch vooronderzoek wordt in het kader van de voorgenomen bodemingrepen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen mits de fundering wordt aangelegd tot in de onverstoorde bodem. Hierbij hanteren wij een bufferzone van 50 cm – huidig mv. Dat wil zeggen dat in het zuidelijke deel een archeologisch vrijstelling geldt van 20 cm – huidig mv, ter plaatse het centrale deel 40 cm –mv en in het noordoostelijke deel van het plangebied een archeologische vrijstelling van 10 cm – huidig maaiveld.

Afhankelijk van de uitkomsten van het karterend booronderzoek kan archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk zijn.

Indien er geen vervolgonderzoek noodzakelijk blijkt op basis van de nader uitgewerkte bouwplannen kunnen bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij Onze Minister c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, namens deze de gemeente Zaltbommel, verplicht.